

Докторант Мухаметжан Ақбота Ерлікқызының «8D03105 – Халықаралық қатынастар» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін даярланған «Геосаяси ығысулар жағдайындағы Қазақстан-Қырғызстан қатынастары: даму мәселелері мен перспективалары» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына

ҒЫЛЫМИ ЖЕТЕКШІНІҢ ПІКІРІ

Жұмыстың жалпы сипаттамасы. Мухаметжан Ақбота Ерлікқызының диссертациялық жұмысы қазіргі халықаралық қатынастар жүйесіндегі өзекті бағыттардың бірі - Орталық Азиядағы мемлекетаралық қатынастардың трансформациясын, соның ішінде Қазақстан Республикасы мен Қырғыз Республикасы арасындағы екіжақты байланыстардың даму логикасын геосаяси ауысулар жағдайында кешенді түрде зерттеуге арналған.

Зерттеу тақырыбының өзектілігі жаһандық және аймақтық деңгейдегі геосаяси өзгерістермен, халықаралық қауіпсіздік архитектурасының қайта құрылуымен, сондай-ақ Орталық Азиядағы мемлекетаралық ынтымақтастықтың жана форматтарының қалыптасуымен тікелей байланысты. Қазақстан мен Қырғызстан арасындағы қатынастарды саяси, экономикалық, институционалдық және гуманитарлық тұрғыдан кешенді талдау ғылыми және практикалық маңызға ие.

Диссертацияда қазақ-қырғыз қатынастарының қалыптасу тарихы, құқықтық негіздері, даму кезеңдері, қазіргі проблемалары және болашақтағы даму перспективалары жан-жақты қарастырылған.

Ғылыми кеңесшілік және докторанттың үлесі. Диссертациялық зерттеу жұмысы менің ғылыми кеңесшілігіммен орындалды. Жұмыс барысында докторантқа зерттеу тақырыбын нақтылау, ғылыми мақсаттар мен міндеттерді айқындау, әдіснамалық тәсілдерді таңдау және нәтижелерді жүйелеу бағытында тұрақты ғылыми-әдістемелік қолдау көрсетілді. Мухаметжан Ақбота Ерлікқызы зерттеу барысында жоғары деңгейдегі дербестік, ғылыми жауапкершілік және жүйелі ізденіс мәдениетін көрсетті. Автор ғылыми әдебиеттер мен дереккөздерді кешенді талдап, өзіндік ғылыми тұжырымдар қалыптастырған. Докторанттың ғылыми қызметінің маңызды ерекшелігі – оның зерттеу тақырыбын тек диссертация аясында ғана емес, кеңірек аналитикалық деңгейде дамытуында. Атап айтқанда, автор Қырғыз Республикасына арналған «Жылдық жинақ – 2025» атты талдамалық еңбекті жеке авторлықта жариялап, зерттеу бағытын институционалдық деңгейге көтерген. Сонымен қатар, докторант ғылыми нәтижелерді кең аудиторияға жеткізу бағытында да белсенді жұмыс жүргізді. Оның Қырғызстан тақырыбына арналған 15 сериялы сараптамалық сұхбаттар циклі (YouTube платформасында) ғылыми-аналитикалық мазмұнымен ерекшеленіп, жоғары қызығушылық тудырған. Автор Қырғыз Республикасы бойынша қысқаша аналитикалық мақалаларын QRA Centre платформасында тұрақты түрде жариялап, оларды әлеуметтік желілер арқылы кеңінен таратқан. Сонымен қатар, Қырғызстан тақырыбына арналған жеке Telegram-арна жүргізуі оның ғылыми қызметінің қоғамдық-сараптамалық кеңістікте жалғасып жатқанын көрсетеді.

Жұмыстың құрылымы мен сапасы. Диссертациялық жұмыс құрылымдық тұрғыдан ғылыми зерттеуге қойылатын талаптарға толық сәйкес келеді және логикалық жағынан бірізді, жүйелі түрде құрылған. Жұмыс кіріспеден, өзара

мазмұндық байланысы бар үш тараудан, қорытындыдан және пайдаланылған әдебиеттер тізімінен тұрады. Кіріспеде зерттеу тақырыбының өзектілігі негізделіп, мақсат-міндеттері, нысаны мен пәні айқындалған, ғылыми жаңалығы мен қорғауға ұсынылатын қағидалар тұжырымдалған. Бірінші тарауда зерттеудің теориялық-әдіснамалық негіздері қарастырылып, халықаралық қатынастар теориялары жүйеленген. Екінші тарауда қазақ-қырғыз қатынастарының қалыптасуы мен даму кезеңдері кешенді түрде талданған. Үшінші тарауда қатынастардың даму перспективалары және аймақтық ынтымақтастықтың жаңа бағыттары қарастырылып, автор болашақтағы даму сценарийлерін, жаңа ынтымақтастық механизмдерін және институционалдық жетілдіру жолдарын ғылыми тұрғыдан негіздеген.

Әдіснамалық негізі. Зерттеу әдіснамасы кешенді сипатқа ие. Автор реализм, неореализм, интеграциялық теория және либералдық институционализм қағидаттарын тиімді қолданған. Зерттеуде тарихи-хронологиялық, жүйелік, салыстырмалы және контент-талдау әдістері пайдаланылған. Бұл әдістердің үйлесімді қолданылуы зерттеу нәтижелерінің ғылыми негізділігін қамтамасыз етеді.

Ғылыми жаңалығы және практикалық маңызы. Жұмыстың ғылыми жаңалығы қазақ-қырғыз қатынастарын геосаяси ауысулар контекстінде кешенді талдаумен сипатталады. Автор қатынастардың даму кезеңдерін негіздеп, олардың ерекшеліктерін ашып көрсеткен. Сонымен қатар, екіжақты байланыстардағы қайшылықтар мен шектеулер талданған. Зерттеудің басты ғылыми нәтижесі – үшінші тарауда ұсынылған болжаулық және ұсынымдық тұжырымдар. Автор аймақтық ынтымақтастықтың жаңа бағыттарын, соның ішінде сауда, логистика, су-энергетика және институционалдық өзара әрекеттестікті дамыту жолдарын ұсынған.

Докторанттың ғылыми деңгейі және ескертулер. Докторант өзін қалыптасқан зерттеуші ретінде көрсетті. Ол теориялық білім мен практикалық тәжірибені үйлестіре алған. Қырғызстанға бірнеше ғылыми сапарлар жасап, академиялық байланыстар орнатқан. Сонымен қатар, Қырғыз тілі, тарихы мен мәдениетін меңгеруге ұмтылуы зерттеу сапасын арттырған.

Жекелеген тұстарда эмпирикалық материалды тереңдету және стилистикалық өңдеу қажет. Алайда бұл кемшіліктер жұмыстың жалпы ғылыми деңгейіне әсер етпейді.

Қорытынды. Мухаметжан Ақбота Ерлікқызының «Геосаяси ығысулар жағдайындағы Қазақстан-Қырғызстан қатынастары: даму мәселелері мен перспективалары» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы аяқталған, дербес ғылыми зерттеу болып табылады.

Жұмыс философия докторы (PhD) дәрежесін алуға қойылатын талаптарға толық сәйкес келеді және қорғауға жіберіледі.

Отандық ғылыми кеңесші:
Қауымдастырылған профессор, PhD
Жекенов Д.К.

